

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШОСТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. Д. 6,
біля золотих воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.75	0.65

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.
Ціна „Ради“ за кордоном: за рік 11 р., (27 кроп 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 30 к., на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Кодек закорд. читачі передплачують газету через пошту, то платять за газету по ціні встановленій для перешливання в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За наявним адреси 30 коп.
(Пря зміні необхідно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подати свої прізвища і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статті, до друку негодні, переходять редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, дрібні замітки й дописи одразу випускаються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети віршів редакція не відповідає.

Просять авторів додержуватись правління „Ради“.

Умови друкування оповістев

За рядок петіту попередю тексту, або за його місце, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платять за оповіст у 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

Пора поновити передплату на іюнь місяць!

На 7 місяців

з 1-го іюня
і до кінця
року газета

РАДА

коштує 3 руб. 75 коп.

Повні комплекти українського журналу

Нова громада

За рік 1906. (12 книжок).

Продаються по 3 р. 50 к. З пересилкою.

Київ, Українська книгарня Безаківська № 8.
рок. 366-18

На увагу закордонним передплатникам.

Закордонні поштові контори приймають передплату на „Раду“ і сами дбають про акуратну доставку газети тим передплатникам, що до них постушили. Передплачують через поштові контори зручніше бо пересилка обходиться дешевше. То ж радимо закордонним передплатникам не турбуватися з пересиланням грошей до нашої контори, а передплачувати „Раду“ у себе на пошти. 0 422-8

Националисти-союзники.

Як швидко нарождаються й розкладаються в Росії праві партії! Ще так недавно націоналізм був у нас новим словом, а націоналісти — носителями нової ідеї. Не витягли, однак, націоналісти натішиться наслідками своїх перемог, як отрута внутрішнього розкладу вже почала руйнувати їх високопатріотичне діло. В Думі від націоналістів відокремилась група незалежних, у пресі збанкрутував націоналіст-Савенко, трічі зловлений на брехні, на київських городських виборах націоналісти ганебно оскардилися. Навіть у справі інтендантських поставок націоналістам не пощастило: рекомендацій Меншиковим і національним клубом поставщик Вахрушев здав інтендантству неголящі роботи.

Тепер доля нанесла націоналістам ще один тяжкий удар—до них пристали союзники. Хто такі союзники—це добре відомо. Союзники, коли його признають попечителем школи, обрадає учителя (попечитель Петровської школи в дмитрівському повіті, союзник Шапошніков, украв з квартири учителя дві рушнички). Союзники, коли його признають головою союзницького одділу, переходує й скуповує крадене (голова чорноморського й самарського одділів). Союзники плячуть, скандальюють, бешкетують і більше сидять по тюрмах, ніж пробують на волі. Союзники нападають на мирних людей, зупиняються над ними, тероризують людину, гвалтують жінок. Загалом, слово союзник служить в Росії синонімом чогось брудного, нелюдського й ненавистного для кожного порядного громадянина.

І от ці шановні діячі запалали тепер ширюю прихильністю до націоналістів і почали прилучатись до них. У Мінську ця відрядна подія вже сталася. Місцеві союзники на чолі з керманічем „Мінського Слова“ Скриянціком цими днями урочисто відсвяткували свій перехід до націоналістів. Можна сподіватись, що справа на цьому не стане. Союзництво тепер не в моді—тепер мода на націоналізм. Союзники, як люде практичні, незабаряться й по інших містах „примазатись“ до нової, більш вигідної фірми.

Националістичний „Свѣтъ“ дуже радіє з цього приводу. Думаємо, однак, що ця радість трохи передчасна. Навіпки, націоналістам треба було б, як нам здається, серйозно занепокоїтись з цього приводу. Справді, досі ще могли бути деякі сумніви щодо справжнього характеру сучасного націоналізму. Одні могли казати, що це шарлатанство, але націоналісти могли запевняти, що їх рух—чисто ідейний. Тепер ніякого місця для сумнівів не зостається. Коли до націоналістів при-

стають союзники, ці покидьки громадянства—значить, одні варті других.

І ми бачимо, що альянс з союзниками вже починає шкідити націоналістам. У тім самім Мінську, де сталось сполучення союзників з націоналістами, група руських поміщиків раніше мала на думці відкрити в Мінську „національний одділ“. Але тепер, побачивши, що націоналістами поробились такі союзницькі діячі, як Скриянченко, вони передумали й вже до націоналістів не хотять приставати. Думаємо, що так буде всюди, де серед націоналістів знайдуться більш-менш охайні люди. Бо досить мати почуття елементарної охайності, щоб тікати від союзника, як од огню.

Жалкувати з цього приводу нам, розуміється, не приходить. Хай собі союзники братують з націоналістами. Це ще швидче адскредитує націоналістичний рух.

Про церковну мову на Україні.

Українська мова має всі дані на самостійний літературний і науковий розвиток, має повне право і рацію на уживання її в урядових інституціях і в церкві, тільки в Російській Україні це право заказане.

Обрусительна система в церковних справах що до України провадиться так само послідовно, як і в інших сферах нашого життя.

Як відомо це почалося з того, що скоро по Переяславській умові після довгих змагань нашого духовенства, Українську церкву було відібрано від константинопольського патріарха й оддано у владу Синоду. Київський митрополит це довго іменувався митрополитом всеї Росії й носив дві лаври, але, врешті, й сюди стали признавати великоросів, як і на українській єпископській кафедрі: вони зияшували церковні українські школи, папіри, друкарні; московські й петербурзькі видавці церковних книг заступили місце українських друків, які було постановлено знищувати; нарешті було запроваджено на Україні й великоросійську мову в церквах на службах Божих.

В старовину церковну мову у нас читали так як тепер читають її в Галичині, або як це вимовляють її деякі наші старі дяки, себто принарожуючи її до українських наголосів й української народної вимови.—„Господи помилуй“ (зам. „Господи помилуй“), „Тобі Господи“ (зам. „Тебѣ Господи“), „свѣтися, свѣтися новий Іерусалиме“ (зам. „свѣтися, свѣтися...“) й т. п.

Це ми знаємо від Павла Алейського, котрий в арабській транскрипції передає по українськи „Господи помилуй“ (Госудуи бумилуй) й з богослужбних старих книг, синодиків, літературних творів. У Галатського, напр., здибаємо такі наголоси в передачі церковних текстів як: „в другої“ (т. е. в другій) зам. „въ другої“, „камѣнь“ (зам. камень) т. е. камінь“ й др. в службниках ще кінця XVIII в. стоїть: „миром Господу помолімся“ (навіть помолімся) зам. теперішнього „помолімся“,—в синодиках: „помяни, Господи, души...“ там же ймення: „Софѣя“ (т. е. Софія), Марѣя (Марія) й т. д.

Така манера читання почалася на Україні ще від часів князівських, бо вже Нестор, Кирило Туровський, автори Патерика Печерського й др. лишили в своїй мові багато українських прикмет. Від українців князівств і мова пішла на Велику Русь, де вони прийняли свої національні форми, а у нас і на Румунії церковна мова утримувалася з формами вимови української. Що до Румунії, то уживання там в церквах української мови, даю навіть можливість стати Петрові Могилі, популярним київським митрополитом, автором українських творів й багатьох богослужбних чинів, збірників в знаменитому „требниківі Петра Могилі“, до краю переповненому українськими словами й усякими формами укр. мови. Навіть далека Литва була придучилася до давньої Русі-України й уживала перк-слав'янської мови з українськими елементами, що знаємо а церковних пам'яток і з литовського статуту.

Інаші слав'янські землі в тім числі й Болгарія, що відіграла між слав'ян роль Риму, давши їм свою

віру й книжність, в церковній вимові теж твердо тримають свої національні одміни. Тільки на Україні тепер це заборонено, заборонено те, що дозволено навіть Римською церквою нашим братам галичанам й багатьом іншим народам романського й не романського корня.

Латинські церковні тексти в церквах заходу вводи читались відповідно до вимови того чи іншого романського народу й тим облекаються розумніми церковним служб в великій мірі, бо коли „Te Deum laudamus“, напр., французи читають з своєю вимовою, до виходить уже: Те Деюм Льюдемюс“ себ то зовсім відійшла мова від справжньої латини, близька до французької мови уживаної в життєвій літературі. Багатьом же чужомовним народам, що пішли в унію з Римом, Рим дав ще більш права: Галичани, Чехи, Хорвати, московські уніати мають можливість привити в своїх церквах не на латинській, а на своїй мові.

Натомість Російська Православна церква, що так докоряє Римові в тім, що там будим то зажаємо вживати інших мов при службі божій як тільки латинську, завела народною вимову в церкві лиш для себе, зажаєвши те робити всім іншим національностям.

Мало того, обрусительні заходи Синоду йдуть ще й далі від запровадження в українських церквах великоросійської вимови.

Діло в тім, що Синод останніми часами набрався завзяток, щоб зробити якусь реформу своєї церкви й ось починає її в реформування церковної мови. Тепер, коли дружать богослужбні книги, то справляють, що їх переглядають, цілком свідомо переправляють церковно-славянську мову на великоросійську, так що в службу божу непомітно вкрадаються нові чисто народні великоросійські слова й вирази. Той, хто мав можливість чути читаня поалім, паремій, ірмосів й тропарів по нових книгах, мав повну можливість в тому переконатися. Для прикладу досить ваяти кондак Св. Миколаєви, молитву перед причастям, й інші тексти, видруковані в требниках і службниках останніх видань. Зміни пішли навіть на порядок церковних служб і в тім числі на порядок Св. Літургії, що забороняють церковні канони, віддаючи вітній анахемі всіх, хто зважиться бодай одну літеру з неї перемінити. Так Синод з цілком обрусівня зійшов навіть з канонів й, певно, старовини, коли відкривати оті нові вирази в родині „причастію мене приймаю“, або переставку деяких молитов з проповіді на літургійю оглашених—не забаряться віддати далеко впливливих ревнителів русифікації на суд ширших російських кругів а може й патріарха, а поки що цього ніхто не помічає, лиш ми чуємо на своїй шкурі.

Очевидно, що задумана реформа має переводитись і далі самим Синодом без жадного Собору, бо йде вже скільки років.

Само собою, що для великоросіян подібні зміни в церковній мові будуть на користь, але це на шкоду українців та інших безчислених народностей.

Такий спосіб „обрусівня“ українців та білоросів мимохіть наводять на думку, що Синод наш інтереси русифікації становить вище від інтересів християнства й православ'я. У нас навмисне нехтують українську мову, хоч добре знають, що штунда ширяться через те, що там народ чує арозумілу проповідь; католицтво через це саме відбірає до себе багато українських жертв, щоб по тім їх спольщити, а унія з Римом знаходить собі все більше й більше прихильників серед українських інтелегентних класів й навіть в простому народі.

От куди простує Синод у своєму „засліпленню“ політикою.
Кость Широцький.

Початок великого громадського діла.

Чернігівське губ. земство розпочало статистичні роботи по оціночно-економічному дослідженню земельних маєтків в губернії. Трохи не двадцять років (закоп про оцінку земельних маєтків вийшов в 1893 р.) міркувало

Електро-Театр „РЕКОРДЪ“

Київ, Хрещатик 34, пасаж.

У четвер, 26 мая (8 червня) 1911 р. (Кіно-драма) „говорящая картина“. Остання п'ять зверх значної програми кіно-драми „говорящая картина“. Остання п'ять зверх значної програми кіно-драми „говорящая картина“. Остання п'ять зверх значної програми кіно-драми „говорящая картина“.

В УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ

Київ, Безаківська № 8.

ПРОДАЄТЬСЯ КНИЖКА

ОПОВІДАННЯ

Василя Стефаника.

З ПОРТРЕТОМ АВТОРА. В книзі уміщено такі оповідання: Ангел. Сама саміська. Сон. Басараби. Озніна. Зодій. Сила книжечка. Виводили з села. Стративси. В корчмі. Лесева фамилия. Побожа. Вечіра година. Майстер. Мамин синок. Катруся. Портрет. Давнина. Вістуйи. Май. Папій. Смерть. Клеовий листок. Похорон. Такий паво. Осія. Школа. Новина. Каміньний хрест. Засідання. З міста йдуци. Святий вечір. Діти. Підпис. Лял. Лист. Ціна 70 коп., на кращому папері 85 коп. р.-439-6

ГРАМОФОНИ

патефони і найбільший вибір пластинок до них по самим помірним цінам можна придбати тільки в головному складі музичних струментів і нот

Г. І. Індржишек,

Київ, Хрещатик, 41, бель-етаж. 1560-51

Об'єднаний Комітет по збудуванню пам'ятника Т. Г. Шевченкові

ОПОВІЩАЄ

Третій Міжнародний КОНКУРС

на утворення ескіза пам'ятника Тарасові Григоровичу Шевченкові, що має бути збудований у Києві.

Ескізи на конкурс мають бути прислані до 3 год. дня 20 декабря ст. 1912 року.

Докладну програму конкурса одержати в об'єднанім комітеті (Київська Городська Управа) або прочитати в журналі „Зодчій“, що надрукував повну програму. р.-437-6

Д-р Черняк В. Житомир., 16. Привокзал 9.-12 та 5.—8, жілки 1.—2. Праці (сіф.), вел., мочелол. (спел. голя звужень), пол. розот. Усі спец. методи голяня. Є ліжка в окр. помешк. 222-348

І-ша ЗУБНА лікарня. при лікарні ХИРУРГ. Прорізна Ю.

У Катеринославі в книгарні Лозинської на Проспекті. приймається передплата на газ. „РАДА“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також-же пролаються окремі №№ в роздріб.

У ПОЛТАВІ передплачувати „РАДУ“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також-же пролаються окремі №№ в роздріб—можна в книгарні Г. МАРКЕВИЧА ул. Котляревського.

В Звенигородці передплачувати „Раду“ і купув. в роздріб на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також-же пролаються окремі №№ в роздріб. С. А. КОЗЯЧКОВСЬКОГО.

У Г. Вороніжжі в книгарні Т-ва „Крамаровський Терехин й Ко“. Дворянська вул. продаються окремі №№ „РАДИ“

ра, перескочили через вікно і навтікача. За ними селяне.

Коло річки Супоя двоє розбийників селяне убиває, а третій Ткаль загуб в болоті і його тяжко поранили кінжалами, а потім добили киями. Кажуть, що ці розбийники равш чимало вробили людям лиха.

Страшний душогуб. В айківському повіті, в лісах, кінний стражник Датиєв посварився з своїми товаришами-стражниками; одного з них Датиєв тяжко поранив, а другого вбив. Душогуб втік, лишивши в селі Павлович своє майно, коняку і записку, де він написав: "Хто мене доганяє, нехай пощрацається з матір'ю; я убью його. Коли ж не втечу, вкорочу собі віку, а живим не віддамся. Пам'ятайте!"

Датиєв взяв з собою шаблю, рупницю і патрони. Розшукувати його посилає цілу роту стражників.

Український ярмарок. 22 мая у Полтаві одержали гулянка "український ярмарок". Була негода. На ярмарку киоски були прибрані плахтами, квітками та розмальованими плакатами. Тут продавали всякі ласощі, сластони, куліш, вареники то-що. Була і "безпрограшна" лотерея, риба ловля, і "зачарована кривизна". Все улаштовано досить гарно в національному українському стилі. На естраді грав воєнний оркестр. Старий сліпий дід грав на бандурі і співав жару пісню про Україну. Він скінчив... Починає грати танцюва. Парубки і дівчата починають танцювати. У 8 годин вечора, через дощ, прийшлося закрити ярмарок. Зеленими святами він знов одкривається. Програма ярмарку буде та сама. З Харькова 24 мая має прийти на ярмарок хор Бекера.

Снасування виборів. Сенат окусував вибори предводителя дворянства галицького повіту.

Поместі. Санітарний лікар г. Полтави за минулий тиждень зареєстрував такі поместі: шкарлатина—6 душ, дифтерія—2, вітряна віспа—1, шлуноковий тиф—2, сипний тиф—3, всього—14.

З Харьківщини. "Вибори". 18 мая у городі Золочеві був скликаний сход, на якому було піднято питання про вибори волостного старшини, бо вже два роки, його місце займає кандидат Ільченко. Селяне з дня на день вестерпалаче ждали виборів, які все чогось одкладали, і 18 мая вони намірились таки вибрати собі старшину. На сході був і земський начальник, який сказав, щоб вибрати собі кандидата в старшини, а сам пішов у будинок з кандидатом Ільченком.

Селяне вибрали кандидата і почали ждати земського, та він весь час не виходив з волостного правління, а потім виявилось, що земський привачив другий сход, а цей—закрива.

Свято Т. Шевченка. Наш кореспондент з села Котельви, охтирського повіту, пише: "Надго довго абірались котельвці відсвяткувати півстолітні роковина з дня смерті Тараса Шевченка, і ввечері така зібралась. Святкування призначено було на 30 мая. Звернулись за дозволом до п. справника охтирського повіту. Справник розривав, але власноручно написав на афіші, що розриває святкування з умовою, коли 15 відсотків піде на пам'ятник Шевченку, а останні, се 6 то 85 від., на придбання фуражків для потішних рот."

З Катеринославщини. Ленці Родичева. В Катеринославі прочитав дві лекції Родичев. Були овані. Слухачи

Цей свій висновок автор доводить такими доказами. Шкіл початкових на Волині дуже мало та й ті переважно невеликої вартості, так азнав "школи грамота". "Видима річ,—каже д. Савченко,—що вони "школи грамоти" для дітей не мають просвітнього значіння уже по своїй дуже обмеженій формі (не кажучи вже, що вони не рідкі). Крім того, цей "обмежений тип" шкіл стає ще обмеженішим, коли звернуть увагу на їх кількість. Можна сміло сказати, що на 6—7 сел, в яких перебієне буде дворів 450—500, припадає тільки одна "школа грамота", в якій може вміститися 15 душ учнів, а коли ж 20 або 25, то це вже занадто."

Можна проїхати довгий ряд сел і не знайти в них ніякої школи. Коли ж і здибеш в якому селі школу, то... краще було б, як би її там не було, щоб вона не дискредитувала в очах селян просвітньої справи. Осє як описує автор таку школу: "звичайна маленька селянська хатка, обідрана, облуплена, вікна дощенту вибиті, піч розвалена, на даху чорніють крокви, бо вітер позвоєв солому. В середині—пусто та сумно: стоять собі чотири або п'ять стільчиків—та й все. Нема нічого, щоб показувало, що це дійсно школа: ні книжок, ні мапи, ні жаднієвських знаряддів до вчиття."

Отже нема ніякого дивного, що ці школи часто й густо стоять пустками, бо страшною бідні й обтяжені силою різних податків селянські громади, які власним коштом мусять удержувати свої школи, спровенирившись в своїх "розсадниках" просвіти, закривають їх, зриваючись давати на них якісь кошти. І буває, що школи пустують через те, що нічим заплатити вчителю, або нічим опалити школу.

Не рідко доводиться пустувати школам ще й через те, що нелегко знайти для них учителя, бо хто ж згодиться працювати за 30 карб. (у рік)—звичайна плата, або хоч би й

чів багато. Поліція ввборонила записувати лекції на самошпичучій машині.

Холера. В холерний барак привезено хворого робітника. Гадають, що в нього холера.

Херсонщини. Городські вибори. В Аваньєві одержано наказ губернатора негайно зробити додаткові вибори гласних думи і про результат виборів сповістити п. губернатора.

Нещастя. На хуторі поміщика Гросмана згорів курінь, в якому спієкає наймит економії, 17-літній парубок Горбатюк.

Суд. В Єлисаветграді в окружному суді почали розбирати діло про вбивство в августі місяці минулого року двоє єврейських хлопчиків, Я. Томашпольського і Я. Дубосарського. Обвинувачують чотирьох хлопців, 14 і 17 років, які начитались всяких Пінкертонів і під впливом їх стали улаштувати "союз шантажистів", "клуб бомбандитів" то-що. Ці хлопці писали листи і вимагали грошей. До листів прикладали печатки: "Союз шантажистів", "Царь ночи № 6" то-що.

Вивуваті такі: міщанин Ф. С. Гетьманець, 18 років, П. І. Видрін, 16 років, А. К. Наумов, 17 років, і син жандармського унтер-офіцера І. І. Осика, 15 років.

В залі суда повно людей. На вулиці натовп.

Суд ухвалив припинити поки-що розгляд діла, доки не викличуть психіатрів: Королька з Херсона і Андрєса з Харькова.

В Одесі одбулась нарада представників болгарських торгових палат та російських організацій. Після наради ухвалено скласти загальний план діяльності для злучення обох країн і скликати потім в Софії з'їзд представників російсько-болгарських організацій для затвердження плану.

Галичина.

Людність Львова. Після останнього перепису було у Львові 105,740 рим.-католиків, 59,360 євреїв, 39,632 греко-кат., 3,012 протестантів. 520 православних, 205 вірмен і 101 "без віри". За свою мову польську визнає 177,887 душ, українську 21,812, німецьку—5,942 і чеську 777.

Галицько-український театр розпочав в минулий четверг свої вистави в Святині—"Вієм".

Гуцульський театр з великим успіхом виставляв по всій Галичині своїх "Верховиць".

Нові листовні карти. П. Ганна Левич видав у Львові листовні картки з портретами Бориса Грінченка і повіяного авіатора-українця Льва Маджевича.

Галицький митрополит Князь Андрій Шенштацький лежить тепер дуже хворий на инфуенцу в важкій формі. Температура часами буває більше 40 градусів. Крім инфуенци в хворого почалося ще запалення в носі.

Економічне життя України.

Робітнича кооперація.

Вийшло з друку звідомлення споживчого товариства "Робочий Труд", що функціонує при заводі Новоросійського товариства в Юзівці, на Катеринославщині. Це товариство—одне з найбільших на півдні України. Має воно чимало членів—переважно робітників. За минулий рік баланс товариства досг 22 тис. карб. На жаль, діяльність товариства дала дуже ли-

за 120—що велике щастя. Додаймо сюди, що й не нещасне жалування дуже часто затримується й видається вчтелям повчасно, і ми тоді зрозуміємо, який контингент вчителів існує по цих школах. Зрозуміло, що при таких умовних праці у волинській школі влуть усія науки, яким ніде дітася і які багато користі, як що не лиха, не привнесуть шкільній справі.

Трохи в кращих умовах перебувають на Волині міністерські школи, але ж їх тут страшно мало.

Правда, є на Волині декілька дуже гарних шкіл міністерських—будинки кам'яні, часто на два поверхи,—але всі вони побудовані по німецьких та чеських колоніях. І ці школи, яких не можна й рівняти до звичайних українських шкіл, своїм контрастом ще більше підкреслюють не-нормальне становище й убогість шкільної справи на Волині.

В статейці до і після Теплоного Олекси (з записок одного вчителя) д. Пр. Воронин торкнувся загально-відомої сучасної болячки української школи—її чужомовності. Розумні й дотепні селянські школяри, поки вони розмовляють і пишуть своєю рідною мовою, стають якимись "туманами всімнадцятими", коли їм доводиться під час іспитів користуватися російською мовою: вони не вміють зрозуміти висловити свої думки і в своїх "переложеннях" вони наколотили такого горюху з кнустою, що вчителя скинули з посади за недбалість. Подія цілком можлива за наших часів примусової нивеляції окремих ідвівдуумів і цілих націй.

Одділами хроніки й біографії, як і звичайно, кінчається ця нова книжка нашого не дуже великого, але уміло й доладу веденого педагогічного місячника.

Ю. Віченко.

хі фінансові наслідки—за минулий рік товариство мало чистої втрати 3,555 карб. Щоб покрити цю величезну для споживчого товариства втрату, довелось списати весь остаток чистого прибутку за минулий рік (684 карб.), а решту списано з запасного (398 карб.) і з пасивного (2463 карб.) капіталів.

Звідомлення не каже, через що минулий рік закінчено так невдало. Правда, в протоколі ревизійної комісії знаходимо деякі вказівки про непорядки в бухгалтерії товариства. Так, ревизійна комісія, зазначає, що деякі рахунки не записувались у бухгалтерські книги, як, напр., рахунок Лобасових на суму 795 карб. Далі, деякі рахунки zostались неплісаними, так що невідомо, чи прибув у кранницю означений в тих рахунках крам чи ні, хоча рахунки проведено через "товарну книгу". Нарешті, багато вилатків, зроблених у 1909 р., записано на 1910 рік, чим збільшено суму дефіциту того року.

У всіх разі, уваги ревизійної комісії не вникають цілої справи. А це дуже жаль. Справа робітничої кооперації на Україні ще дуже молода, й кожна хиба може на ній тяжко відбитися. Селянських кооперативів у нас багато, тому коли один з їх закритється, то ціла кооперативна справа від того потерпить мало. Коли ж закритись один з наших робітничих кооперативів, то це буде втрата дуже помітна, бо робітничих кооперативів у нас не більше десятка. Коли, наприклад, у Катеринославі адміністрація закрила робітничий кооператив "Робітник", або в Київі—кооператив "Вперед", то громадяни за ними дуже жалувало. Та й було чого. Але в цих двох випадках на перешкоді кооперативам стали "незалежні обставини", я це змушувало так-сяк миритись з утратою. Коли ж робітничі кооперативи почнуть закритись самі собою, через власне недбалство, то з цим вже ніяк не можна буде миритись.

Можна отже порадити юзівським робітникам-кооператорам пильніше стежити за діяльністю свого кооператива й не давати йому ставати на хибну дорогу. У звідомленні є вказівка, що перше загальне зібрання товариства, призначене на 20 марта, не могло відбутись, бо не прибуло законне число членів. Довелось скликати друге зібрання на 27 марта. Це свідчить, що й самі члени досить байдуже ставляться до справи, а така байдужість є неоправдана ні з якого погляду.

Виставка картин у Кам'янці-Подільському.

З 24-го априля по 22 мая відбулась виставка картин кам'янецьких художників, яку впорядкувало тутешнє "Общество изящных искусств". Участь у виставці взяло 14 осіб, виставивши 366 картин, малюнків, етюдів і т. ин., олійними фарбами, акварелью, тушю, олівцем і т. ин. З них більше сотні на українські теми. Загальне вражіння од виставки приємне. Розуміється, чогось особливого трудно було й сподіватися, вважши на увагу одірваність Кам'янця од культурних центрів, а також і те, що трохи не всі експоненти малюють лиш в вільній од служби часі". Та всеж таки було на що подивитись.

Найбільше виставили п. Жудін та п. Дяченко. Та й з художнього боку їхні картини заслуговують на більшу увагу, ніж інші: у першого дуже гарна техніка, а в другого помітно досить оригінальну творчість. Крайніми пралями п. Жудін з українським характером треба вважати "Тисячу", "Сонний день", "Політик" і скілька етюдів "На Дністрі"; у п. Дяченка—"Вогдан по дорозі в Кодак", "Думка дівоча на могилі чумацькій", "Полісу—вончий бог", "Дівчина", "Поле бойовища", "Катерина" й інші. Єдину, але дуже гарну картину виставив п. Тимошевський—"На могилі прелюбо"; дивно лиш, чому автор не приправ української назви: російська назва не в'яжеться з тим вражінням, яке робить картина. Крім картин, п. Дяченко виставив гарну колекцію (162 шт.) малюнків з писанок та 29 узорів вишивок, які узялих собою композицією писаночного орнаменту. Обидві колекції надзвичайно цікаві, як з етнографічного, так і з художнього боку. Жаль буде, коли вони залишаться лиш в альбомі художника, а не будуть видані хоч би картками.

Цікаві зразки художньої стилізації виставив п. Климентов, та й інші його роботи показують на присутність всеря, яку треба лиш підігріти. Ввагазі ж треба сказати, що хоч виставка не показала нам надзвичайних талантів, але все ж таки її значіння в культурнім житті Кам'янця, який одбився геть од культурних центрів, надзвичайно велике. Маючи на увазі мале число художніх сил та традиційний індиферентизм кам'янчан, треба дивуватись керманчим "О-ва изящн. искусств", яке взяло на себе впорядкування виставки, дивуватись їхній завзятості, енергії та твердості. І треба правду сказати, честь їм і слава, з свого суужного становища вони вийшли переможцями—і сили розкопали, і робили крижаву кору байдужості обивателя до культурних справ. А це чогось варто.

А. Б.

За кордоном.

Повстання в Албанії.

З Лондона повідомляють, що до албанських повстанців пристали цими днями ще мірідїти, гірський народ. Мірідїти оповісти автономію Албанії, заснували тимчасовий уряд і напали на турецьке війське в Алесіоні. Мірідїти—католицької віри і повстали мабуть, щоб допомогти в боротьбі з турками католикам молісарам.

Південно-американська федерація.

Південно-американські республіки Екуадор, Колумбія, Венесуела, Перу і Болівія погодились між собою вйти в спілку під назвою "Велика Колумбія". Договір про це буде виготовлено на з'їзді представників від цих країн; з'їзд має відбутись 5 юня. Головна мета федерації—обороняти самостійність латино-американських республік від наскоків Північної Америки. Але ця федерація тільки тоді може мати серйозне значіння в політичному житті Америки, коли до цих малих республік пристануть ще Бразилія, Аргентина і Чілі. Ці республіки мабуть згодом пристануть теж до федерації, бо кожна з них з-окрема не в силах боротись з Північною Америкою. Англійські газети зацікавились цим проектом і цілком хвалять план федерації.

Розурих в Бельгії.

Десять тисяч лібералів і соціалістів зробили недавно вночі демонстрацію проти уряду, який виготовує такий шкільний законопроект, що дає монастирям 20 мільйонів франків що-року на школи. До демонстрантів пристала була велика юрба народу. Всі промовці вимагали самих серйозних заходів проти урядового законопроект, Мітинг закінчився вигуками: "Геть клерикалі! Геть монастирі!"

Пенсія старим в Франції.

Гурток депутатів-соціалістів ухвалив домогатись в парламенті, щоб всім старим людям в Франції, що мають вже 60 років, видавалась пенсія з коштів казни. Казна ж повинна добувати на це гроші з податків на спалщини, що цінуються більше, як на 10,000 франків.

Останні вісті.

(З газет та по телеграфу).

З'їзд діячів дрібного кредиту.

ОДЕСА. На з'їзді діячів дрібного кредиту визвано бажанням, щоб кооперативи взяли на себе діло впорядкування хлібної торгівлі, поставивши районні елеватори в Одесі, на приставях і станціях залізних доріг. Елеватори повинно будувати на державні кошти, а завідувати ними має союз дрібного кредиту.

"Рус. Знам'я" про справу Рейнбота.

ПЕТЕРБУРГ. "Рус. Знам'я" пише: Засудили в арештантській роті Рейнбота, що не жалів себе в боротьбі з революцією, і навіть слідства не розпочинають проти сновників, які під японську війну вкрали 11 мільйонів. Артилерійське знаряддя на цю суму замовлено було австрійському заводу Беккера, який вичинив знаряддя замість меленіту чимось таким, що зовсім не вибухало. Ні одного чоловіка, що взяв хабара з заводу, не посягнуто до суду тільки через те, що фактичний власник заводу Еренталь.

Фабрика фальшивих грошей.

МІНСЬК. В передмісті Комаровці викрито добре оборудовану фабрику фальшивих грошей, золотих і срібних. Витрушено ставки, штампки, сплави і багато грошей, виготовлених на фабриці. Хазяїн фабрики—спеціаліст по гальванопластиці—Валентовича і Максимова, арештовано.

Архів М. М. Стасюлевича.

ПЕТЕРБУРГ. М. К. Лемке закінчив розробку архива покойного М. М. Стасюлевича. В архіві знайдено біля 10,000 листів. Між ними є багато листів од великих людей: Брандеса, Золя, Кавеліа, Костомарова, Мечнікова, Мілюгіна, Молчанова, Соловйова, Л. Толстого, Тургенєва, Успенського і инш. Віля 6,000 листів буде надруковано.

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ. В Кам'янці відбулось свято "білої квітки", яке викликало великий інтерес в людности. Квітки розскупувались жваво.

Всякі звістки.

ХАРЬКІВ. Харьківське медичне товариство даватиме що-року 200 карб. нагороди ім. відомого окуліста Гіршмана за країці твори про хвороби на очі.

Спархіяльний місіонер Кунцевич скликає на 31 мая в Огульцях, валківського повіту, місіонерський з'їзд духовенства з Валківщини.

Ізюмське земство будуватиме цього літа 15 нових шкільних будинків по селах на Ізюмщині, кожний на 4 звичайних школи.

4-м з увільнених студентів дозволено здавати державний іспит, одного прийнято до університету.

З десятиох арештованих семинаристів чотирьох увільнено, а решту тянуть до відповідальности за державне злочинство по 129 статті карного статуту.

Харківське повітве земство послало лікаря Кравцова читати по селах лекції з гігієни. Він уже читав по 18 селах. Скріз його слухали уважно.

(Власн. кор.)

ПЕТЕРБУРГ. За невнесення плати з інститута гражданських інженерів виключено 156 душ.

Іліодор виїхав в Саратов.

Після останньої январської переписи виявилось, що в імперії єсть 100,196 початкових шкіл; з них 59,685 міністерських і 37,820 сиводських.

Вчаться в їх більше 6 мільйонів душ. Хлопчиків більше 4 мільйонів.

В дачних місцевостях під Петербургом іде масове виселення євреїв.

В с. Петровському, дмитрівського повіту, сліпий арештував пощечителя школи, союзника Шапошнікова, який вкрав на квартирі вчителя дві охотницькі рушпії.

МОСКВА. На заводі Брамлея, де почалась забастовка, рохитано 800 душ робочих.

"Рус. Сл." телеграфують з Парижана: Арештовано серйозного злочинця, який признавсь, що він вбив 57 душ, між иншим лікаря Попова в Казані. Фельдшер і акушерка, що обвинувачені в цьому убивстві і сидять в тюрмі, невинні.

З Керчі зареєстровано холерний випадок, що скінчився смертю.

В Мінському помер член Дер. Думи Мезенцев.

ОДЕСА. В лікарні Янішевського хворому Штефану випустили "606", після чого він збожеволів. В психіатричній лікарні, куди його одвезено, Штефан помер. Виянилось, що помер він од запалення спинного і головного мозку. Про випадок повідомлено прокурора і гривоначальника.

Організується "біла гвардія" і потішна рота білогвардейців при новому союзі руського народу. На одкриття союзу припадуть Дубровини.

ЛЮДЗЬ. Одбувся перший з'їзд провінціальних лікарів П. Польського. На з'їзді приїхало 318 лікарів.

КАТЕРИНОСЛАВ. Лаборант гірничої школи Крим поповів в комерційному зібранні осетрина і, вернувшись додому, несподівано осліп. Лікарі сказави, що він отруївся рибою отрутою.

За кордоном.

Всякі звістки.

МОСКВА. З Цетієв повідомляють, що турки обстрілювали чорногорську територію на лівому березі річки Сівана. Чорногорський уряд заявив протест.

Армія Тургуд-паші, що воює з албанцями, збільшена до 65,000 душ.

Отряд Джафер-бея, після великих потерь в бойових діях 15 і 16 мая, перетав наступати. Перетав наступати і південний отряд.

Ватажок албанських повстанців Теренціо Тоні од імени тимчасового албанського уряду випустив відозву, в якій, повідомляючи населення про оформування тимчасового уряду, каже, що албанці, повставши проти османлістів, хотять добути собі волю і незалежність країни. Далі тимчасовий уряд закликає ті племена, що ще не підняли зброї, повстати проти жорстокого варварського режиму турок, який є ганьбою для Європи.

Література, наука, умілість і техніка.

Нові книжки. "Русько-українська видавничча спілка" видала в Київі такі нові книжки: *Ів. Франко*, "Ватківщина" і інші оповідання. *А. Сікклер*, "Герой каштала", переклад Н. Романовича.

"Хлібороб". В ч. 9. між російськими статтями українською мовою вміщені замітки: "Хліборобські новини" та "Листи хліборобські".

Податвська губернська архивна комісія почала друкувати систематичний покажчик до місячника "Кіевская Старина" за всі 25 років його існування, зложений членами комісії: І. Павловським, В. Шестовським, А. Явоським та студ. В. Чірицевим. Покажчик вийде в середині юня місяця.

Бібліографія.

Богдан Лепкий. *Кідаю слова*. Нариси і оповідання. Чернівці. 1911 р. Стр. 78. Видання "Народної Бібліотеки", січень, число 1—2.

Визначний поет-лірик Богдан Лепкий має у нас вже певне ім'я і як белястр. Звичайно його лірична поезія без порівняння віща від його творів белястричних, в чим мене ще раз переконує і остання збірка його дрібних оповідань, про яку маю оце писати. Збірка ця має на увазі спеціально читачів з народа, для того пристосована вона і викладом і змістом умішених в ній оповідань. Тим дивніше виглядає пролог до неї під заголовком "Кідаю слова", що був раніше видрукований в "Українській Хаті"; написано його в імпресіоністичнім тоні, ніби трохи під В. Стефаніка, що цілком не відповідає реалістичному характеру самої збірки і ледає чи дається до легкого зрозуміння простого читача. Вся збірка складається з 6 народних оповідань: "Доцекавсь", "Донька і мати", "Прикрий сон", "Вона не з тих", "Добря торгу" і "За що?" Найкраще і найсильніше вражіння робить перше оповідання "Доцекавсь". Селянин Микола Миколишин, невпокійна голова, ціле життя своє воював з старими порядками на селі та в повіті—з вийтом та його прибіжниками, з темними селянськими силами, що стояли на заваді поступу і освіти і багато він за це намучився, але не скитнувся в боротьбі. Остання його праця—це віче за нове виборче право і вже старий і недужий об'їхав він усі села навколо, зібрав на скід десять тисяч свідомих голів, що домогались широкого горожанського права, і хоч до села приїхав війське, що протягом двох тижнів вчинило там "порядок", проте воля народа перемогла—селяне добились нового виборчого права з загальним, безпосереднім, тайним, хоч і нерівним це голосуваням. І от вже призначено нові вибори, а старий Микола лежить у ліжку, знеможений тяжкою недугою, чекаючи спокою, смерті. Але це тільки слабе тіло бажає спокою, бунтівничка думка не хоче його, вона зводить немічного діда з ліжка і веде його до виконання громадського обов'язку на виборач. Старий, ледаче пересуваючись, їде з синами до ближнього села на вибора. Ідучи полями, засіяними яри-

